

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	4	2	5
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	5
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 5th Semester

1128

HISTORY

Paper : History of Punjab 1849-1966 (In all Mediums)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :- (1) Attempt **five** questions in all. All questions carry equal marks.

(2) Question No. 1 is compulsory.

(3) For remaining **four** questions, attempt **one** question from each unit.

(4) For private candidates who have not been assessed earlier for internal assessment, the marks secured by them in theory paper will be proportionately increased to maximum marks of the paper in lieu of internal assessment.

(5) Outline map of Pre-Partition Punjab is attached alongwith.

1. Attempt any **nine** of the following in about **25-30** words each :

(i) Annexation of Punjab

(ii) Four Commercial crops

(iii) Triple Canal Project

- (iv) What was 'Wood's Despatch' ?
- (v) When and where Punjab University College was established ?
- (vi) How many Namdharis were blasted off with cannon and where ?
- (vii) When Khalsa College Amritsar was established ?
- (viii) Name founder President and Secretary of Singh Sabha Amritsar.
- (ix) What Pt. Nehru said about Rowlatt Act ?
- (x) When and where the Jallianwala Bagh massacre took place ?
- (xi) Simon Commission
- (xii) Who was Master Tara Singh ?
- (xiii) What do you mean by PEPSU ?
- (xiv) Who was Partap Singh Kairon ?
- (xv) What was the policy of 'Graded Cuts' ? 2×9=18

UNIT-I

- 2. Write a detailed note on the new structure of Administration introduced by the British in Punjab. 18
- 3. What do you know about development of irrigation and transport in Punjab under the British rule ? 18

UNIT-II

- 4. Give an account of Arya Samaj's contribution towards social and religious reforms in Punjab. 18
- 5. What were the causes responsible for the agitation of 1907 ? 18

UNIT-III

6. Write about the various Morchas organised during the Gurdwara Reform Movement. 18
7. Write about the various circumstances which led to the partition of Punjab. 18

UNIT-IV

8. What were the economic and social effects of Green Revolution in Punjab ? 18
9. On the outline map of the Pre-Partition Punjab show the following places and write an explanatory note on any four places :
Amritsar, Ambala, Lahore, Delhi, Kurukshetra. 10,8

(हिन्दी माध्यम)

- नोट :- (1) कुल पांच प्रश्न करें। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
(2) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है।
(3) बाकी चार प्रश्न प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न को चुनकर करें।
(4) प्राइवेट परीक्षार्थियों, जिनका आंतरिक मूल्यांकन के लिए आकलन पहले नहीं किया गया है, उनके द्वारा थ्योरी पेपर में प्राप्त अंकों को आंतरिक मूल्यांकन के स्थान पर अधिकतम अंकों तक बढ़ा दिया जाएगा।
(5) बंटवारे से पहले के पंजाब का रेखा मानचित्र साथ में दिया गया है।
1. निम्नलिखित प्रश्नों में से कोई नौ प्रश्न, प्रत्येक लगभग 25-30 शब्दों में करें :-
    - (i) पंजाब का समामेलन।
    - (ii) चार वाणिज्यिक फसलें।
    - (iii) ट्रिपल नहर परियोजना।

(iv) 'बुड्स डिस्पैच' क्या था ?

(v) पंजाब विश्वविद्यालय कॉलेज की स्थापना कब और कहाँ हुई थी ?

(vi) तोप के साथ कितने नामधारियों को उड़ा दिया गया था और कहाँ ?

(vii) खालसा कॉलेज अमृतसर की स्थापना कब हुई थी ?

(viii) सिंह सभा अमृतसर के संस्थापक अध्यक्ष और सचिव का नाम लिखें।

(ix) रोलेट एक्ट के बारे में पं. नेहरू ने क्या कहा ?

(x) जालियांवाला बाग नरसंहार कब और कहाँ हुआ था ?

(xi) साइमन कमीशन।

(xii) मास्टर तारा सिंह कौन था ?

(xiii) पी. ई. पी. एस. यू. (PEPSU) द्वारा आपका क्या अभिप्राय है ?

(xiv) प्रताप सिंह कैरों कौन था ?

(xv) 'ग्रेडिड कट्स' की नीति क्या थी ?

2×9=18

यूनिट-I

2. पंजाब में अंग्रेजों द्वारा पेश की गई प्रशासन की नई संरचना पर एक विस्तृत नोट लिखें। 18

3. ब्रिटिश शासन के अधीन पंजाब में सिंचाई और परिवहन के विकास के बारे में आप क्या जानते हैं ? 18

यूनिट-II

4. पंजाब में सामाजिक और धार्मिक सुधारों के प्रति आर्य समाज के योगदान का विवरण दें। 18

5. 1907 के आंदोलन के लिए जिम्मेदार कारण क्या थे ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਆਂਦੋਲਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਏ ਗਏ ਵਿਭਿੰਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਲਿਖਾਂ। 18
7. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੰਟਵਾਰੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਲਿਖਾਂ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ ਹਰਿਤ ਕ੍ਰਾਂਤਿ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਔਰ ਸਾਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਥਾ ਥੇ ? 18
9. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੰਟਵਾਰੇ ਸੇ ਪੂਰਵ ਦੇ ਰੇਖਾ ਮਾਨਚਿਤ੍ਰ ਪਰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਸਥਾਨ ਦਰਸਾਇਓ ਤਥਾ ਕਿਨ੍ਹੀ ਚਾਰ ਪਰ ਵਿਵਰਣਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ :
- ਅਸ਼੍ਰਿਤਸਰ, ਅੰਬਾਲਾ, ਲਾਹੌਰ, ਦਿੱਲੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤ੍ਰ। 10,8

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

(2) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

(3) ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ ਕਰੋ।

(4) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਆਕਲਨ ਪਿਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਿਊਰੀ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਅੰਕਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(5) ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੇਖਾ-ਨਕਸ਼ਾ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਹਰੇਕ ਲਗਭਗ 25-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :

(i) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਮਾਮੇਲਨ।

(ii) ਚਾਰ ਵਪਾਰਕ ਫ਼ਸਲਾਂ।

- (iii) ਟ੍ਰਿਪਲ ਨਹਿਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ।
- (iv) 'ਵੁੱਡਸ ਡਿਸਪੈਚ' ਕੀ ਸੀ ?
- (v) ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ ਸੀ ?
- (vi) ਤੋਪ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਤਬਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ?
- (vii) ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਦੋਂ ਹੋਈ ਸੀ ?
- (viii) ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਰੋਲੇਟ ਐਕਟ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ?
- (x) ਜਲਿਆਂਵਾਲਾ ਬਾਗ ਕਤਲੇਆਮ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
- (xi) ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ।
- (xii) ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਸਨ ?
- (xiii) ਪੈਪਸੂ (PEPSU) ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (xiv) ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਕੌਣ ਸੀ ?
- (xv) ਗਰੇਡਿਡ ਕਟਸ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕੀ ਸੀ ?

2×9=18

ਯੂਨਿਟ-I

- 2. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸੰਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 18
- 3. ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਜਾਈ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-II

- 4. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੁਧਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੱਸੋ। 18
- 5. 1907 ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਕਾਰਣ ਕੀ ਸੀ ? 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਠਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। 18
7. ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰੇ ਇੰਕਲਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੀ ਸਨ ? 18
9. ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਪਰ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਥਾਵਾਂ ਦਰਸਾਉ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਤੇ ਵਿਵਰਣਾਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਅੰਬਾਲਾ, ਲਾਹੌਰ, ਦਿੱਲੀ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ। 10,8